

SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

You have Downloaded, yet Another Great Resource to assist you with your Studies 😊

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za

**NATIONAL
SENIOR CERTIFICATE**

KEREITI YA 12

LOETSE 2023

**SESOTHO PUO YA LAPENG – PAMPIRI YA 3
TATAISO YA HO TSHWAYA**

MATSHWAO: 100

Tataiso ena ya ho tshwaya e na le maqephe a 10.

KAROLO YA A: MOQOQO**POTSO YA 1****Dintlha tsa tataiso ya meqoqo****1.1 Ke ne ke nahana hore ke a tseba.**

Moqoqong ona mohlahlobuwa o lokela ho re qoqela ka ho hlaka, mme a boelele se ileng sa etsahala ha a tla re o ne a nahana hore o a tseba.

Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:

- Mohlahlobuwa a qolle ketsahalo e le nngwe e ileng ya mo etsahalla.
- Mohlahlobuwa a ka bua kamoo a ileng a kena tsietsing kateng, o phonyohile jwang le hore o ithutileng.

[50]**1.2 Dikotsi tse bakwang ke batshwaruwa ba thobang ditjhankaneng setjhabeng le sepoleseng.**

Moqoqong ona mohlahlobuwa o lokela ho hlalosa mathata a bakwang ke batshwaruwa ba thobang ditjhankaneng.

Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:

- Mohlahlobuwa o lokela ho hlahisa mathata a bakwang ke batshwaruwa ba thobang ditjhankaneng setjhabeng esita le mapoleseng.
- Mohlahlobuwa a hlalose seo mmuso o lokelang ho se etsa ho tshireletsa setjhaba.

[50]**1.3 Pula ke mahlopha a senya.**

Moqoqong ona mohlahlobuwa o hlahisa mahlakore o mabedi a taba, mme o a tshehetsa ka dintlha tse lekanang.

Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:

- Mohlahlobuwa a ka qoqa ka molemo wa pula.
- A boele hape a hlahise bobele bo bakwang ke pula.
- Mohlahlobuwa a hlahise ntlhakemo ya hae mabapi le pula.

[50]

1.4 **Ditsha tsohle tsa thuto e phahameng Afrika Borwa di lokela ho nehelana ka thuto e sa lefelloweng. Dumellana kapa o hanane le mohopolo ona.**

Moqoqong ona mohlalobuwa o kgetha lehlakore la hae, mme a le tshehetse ka dintlha tse utlwahalang.

Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:

- Mohlahlobuwa a ka hlalosa bohlokwa ba thuto e sa lefelloweng ditsheng tse phahameng tsa thuto.
- Ya hananang a hlalose mathata a ka bakwang ke thuto e sa lefelloweng. A ka bua ka dintho tse ka etswang ke baithuti ditsheng tse phahameng ka lebaka la thuto e sa lefelloweng.

[50]

1.5 **Kotsi e bakilweng ke dikgohola motseng wa heso.**

- Moqoqong ona mohlalobuwa o lokela ho re hlaloesetsa ka kotsi e etsahetseng ka lebaka la dikgohola motseng wa habo le metseng e mabapi.

Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:

- Mohlahlobuwa a ka qoqa kapa ho hlalosa kotsi e etsahetseng motseng wa habo le metseng e mabapi ka lebaka la dikgohola jk ho wa ha matlo, ho wa ha marokgo, ho senyeha ha ditsela jj.
- Mohlahlobuwa a ka hlalosa ka dithuso tseo ba di fumaneng.

[50]

1.6 **Setshwantsho sa 1.6.1, 1.6.2 le sa 1.6.3:**

- Moqoqong ona mohlalobuwa o boha setshwantsho, mme o iqapela sehlooho ka mohopolo wa sehlooho o qholotswang maikutlong a hae.

Dikahare tse ka lebellwang e ka ba tsena tse latelang:

- Moqoqo ona o ka ngolwa ho tswa lehlakoreng lefe kapa lefe, ho latela moelelo oo a o fumanang ka setshwantsho.

[50]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 50

RUBURIKI YA HO LEKANYETSA MOQOQO – SESOTHO PUO YA LAPENG [MATSHWAO A 50]

	Phihliello e babatsehano	Phihliello e supang bokgoni	Phihliello e mahareng	Phihliello ya motheo feela	Phihliello e haeliang
Makgetha a ho lekanyetisa DIKAHARE LE MORALO (Tshekatsheko ya sehlooho) thophiso ya mehopollo le dintlha, kelohlolo ya baamohedi ba ditaba, maikemisetsiso le maemo MATSHWAO A 30	28–30 - Nehelano e bontshang kutlwisiso e babatsehano ya sehlooho e supang bokgoni bo ikgethang - Mehopollo e bontsha boqhetseke, e phuphetisa monahano mme ke e sutisitseng; - e hlophisitse hantle ka tsela e ikgethang/babatsehano mme e momahane ka tshwanano ho kenyeletswa selelekela, mmele le qetelo	22–24 - Nehelano e ralehieng hantle haholo; Mehopollo e tsamaellana le sehlooho ka botlalo, e a kgahlisa mme e na le bokgosi ba mehopollo e sutisitseng; - e hlophisitse hantle haholo ka tsela e ikgethang mme e momahane ka tshwanano ho kenyeletswa selelekela, mmele le qetelo	16–18 - Nehelano ke e kgotsofatsang ditlhokero - Mehopollo e momahane ka tsela e kgotsofatsang le e kgodisang - e hlophisitse ka tsela e utlwisetse hantle mme e momahane ka tshwanano ho kenyeletswa selelekela, mmele le qetelo	10–12 - Nehelano e momahane mme le mane - Mehopollo ke e seng ya boikgosi mme e sa hlophise - Ho na le bokgosi bo seng bokae ba throphiso le momahano ya mosebetsi	4–6 - Nehelano e tswile leketeng ho nang - Mehopollo ke e sa tsepamang e dubakaneng - Ha e utlwalahle mme - Dintlha di a phetlakwa - Ha e a hlophisa ka tshwanano le momahano ha e yo
	25–27 - Nehelano e tswileng matsoho le ha e haeliwa ke dintlha tse ikgethang tsa moqoqo o babatsehano - Mehopollo ke e sutisitseng mme e bontsha boqhetseke; - e hlophisitse hantle ka tsela e bontshang bokgoni mme e momahane ka tshwanano ho kenyeletswa selelekela, mmele le qetelo	19–21 - Nehelano e radiweng hantle - Mehopollo ke e loketseng mme e thahaselitsang - e hlophisitse hantle ka tsela e ikgethang mme e momahane ka tshwanano ho kenyeletswa selelekela, mmele le qetelo	13–15 - Nehelano e a kgotsofatsa le ha e sa hloka mme le mane - Mehopollo e momahane le ho kgodisa ka tsela e mahareng; ho na le throphiso le momahano e tseng ho kenyeletswa le selelekela, mmele le qetelo.	7–8 - Nehelano boholo e tswile leketeng - Mehopollo ha e a momahane ka tshwanano mme e a lahleha - Nehelano ha e a na bokgosi ba throphiso le momahano	0–3 - Boiteko ha bo yo ba ho arabela sehlooho - Mehopollo e tswile leketeng ka ho phetlahala, ha e a tsepama sehloohong, mme e dubakane
Makgetha a ho lekanyetisa PUO SETAELE LE TOKISO YA DIPHOSE Sehalo, rejisetara, setaele, tlitontsweng ke tse lokelang sepheo/ tshusumetso le maemo, kgetho ya mantswa, tshbediso ya puo le tlwaelo, matshwao a ho bala le mopeleto MATSHWAO A 15	14–15 - Sehalo, rejisetara, setaele le, tlitontsweng di loketsa sepheo ka tsela e babatsehano, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo; - tshbediso ya nae ya puo e ikgetha, mme e bontsha boitshupo ka tsela e tsotshang - o sebedisitse ehalo se matla mme se susumetsang ka tsela e ikgethang - o bala o hloka diproso tsa puo le tsa mopeleto - o radiliwe ka bokgoni bo tsotshang	11–12 - Sehalo, rejisetara, setaele le tlitontsweng di loketsa sepheo, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo haholo; - tshbediso ya puo e matla mme ho sebedisitse sehloho se loketseng ka nako tsohle; - boholo ba mosebetsi ha o na diproso tsa tshbediso ya puo le mopeleto - o radiliwe hantle ka tshwanano	8–9 - Sehalo, rejisetara, setaele le tlitontsweng di loketsa sepheo, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo; - tshbediso ya puo ke e loketseng, mme e fetisa moelelo ka tshwanano puo ya bonono ke e loketseng mme e sebedisitse ka tshwanano - O radiliwe ka tsela e mahareng feela	5–6 - Sehalo, rejisetara, setaele le tlitontsweng ha di a lokela sepheo, setaele le tlitontsweng ha di a lokela baamohedi ba ditaba mmoho le maemo; - puo e sebedisitse feela ka tsela ya motheo; - sehloho mmoho le moelelo o hlalitswang ke tema ke tse sa lokelang; - ho sebedisitse tlitontsweng ya motheo feela	0–3 - Puo e sebedisitsweng ha se e utlwisetsehang; - sehalo, rejisetara, setaele le tlitontsweng ha di a lokela baamohedi ba ditaba, sepheo le maemo; - tshbediso ya tlitontsweng e haeliang haholo hoo nehelano e sa utlwisetsehang
	13 - Tshbediso ya puo ke e nepahetseng mme e susumetsang sehloho sa tema - e bala e hloka diproso tsa puo le tsa mopeleto - e radiliwe ka bokgoni bo tsotshang	10 - Tshbediso ya puo ke e sefutho mme e loketseng maemo - sehloho ke se matla mme se loketseng ho na le diproso tse seng kae tsa puo le tsa mopeleto - e radiliwe hantle	7 - Tshbediso ya puo ke e kgotsofatsang le ha ho na le ho sa tsamaellana mme le mane - kakaretso sehloho ke se loketseng le ha puo ya bonono e le e haeliang	4 - Puo ke ya motheo feela mme e sebedisitse ka tsela e haeliang - popeho ya dipolelo ke e tshwanang e se nang motswako - tlitontsweng e haelia haholo feela	0–1 - Dintlha tsa bohlokwa di a haelia - dipolelo le diratswana tse hlalitswang ke tse fosahetseng - moqoqo ha o na moelelo o lebelletsweng
SEPOPEHO Makgetha a tema: Popeno ya dipolelo le kgodiso ya diratswana le bolelele bo hlokehang MATSHWAO A 5 MATSHWAO	40–50 - Kgodiso ya sehlooho ke e babatsehano - katoloso ya dintlha ke e ikgethang - dipolelo le diratswana di bopiliwe ka tsela e ikgethang	30–39 - Dintlha ke tse loketseng mme tse hodisang sehlooho - momahano e bopiliweng ke e supang bokgoni - dipolelo le diratswana di loketsa nehelano mme di fapalapangwa ka tshwanano	20–29 - Dintlha tse loketseng di hodisa sehlooho ka tsela e mahareng - dipolelo le diratswana di bopiliwe ka tsela e mahareng - moqoqo o ntsa o hlalisa moelelo	10–19 - Tse ding tsa dintlha ke tse utlwanaleng - dipolelo le diratswana di diphoso - Moqoqo o utlwisetseha le ha o le diphoso	0–9 - Dintlha tsa bohlokwa di a haelia - dipolelo le diratswana tse hlalitswang ke tse fosahetseng - moqoqo ha o na moelelo o lebelletsweng

Difupenweng tsa pampiri ena di se sebedisitse ntle ho tumello

Phetla

KAROLO YA A: MOQOQO

MATSHWAO A SEBEDISWANG HO BONTSHA DIPHOSO HA HO TSHWAUWA MOQOQO
 SENOTLOLO SA HO TSHWAYA:
 SEKALA SA HO TSHWAYA MOQOQO
 MATSHWAO: 50

Makgetha a Tekanyetso	Matshwao	Senotlolo / dikgutsufatso
Dikahare le Moralo	30	DM =
Puo, Setaele le Tokiso ya diphoso	15	PST =
Sebopeho	5	Seb =
Matshwao ohle	50	

Ditaelo ho motshwai:

- Mohlahlobuwa o lokela ho ngola ka sehlooho se le SENG feela karolong ya A.
- Karolo e nngwe le e nngwe e na le ruburiki ya yona.
- Sebedisa diruburiki tseo o di fuweng ho tshwaya tema e nngwe le e nngwe.
- Ha mohlahlobuwa a tswile lekoteng nehelanong etsa tsena tse latelang:
 - Mohlahlobuwa a abelwe matshwao bakeng sa dikahare ho ya ka kgato ya pele feela.
 - Mohlahlobuwa a abelwe matshwao a tshebediso ya puo ho fella kgatong ya pele feela.
 - Mohlahlobuwa a abelwe matshwao a sebopeho ho fella kgatong ya pele feela.

Tataiso bakeng sa ho tshwaya ditema

Batshwai ba etse tse latelang ha ba tshwaya:

Ho sehellwe lentswa kapa polelo e fosahetseng mola ho be ho bontshwe mofuta wa phoso ka hodima lentswa/polelo ka tshebediso ya matshwao a latelang:

- / bakeng sa ho arola mantswa a ngotsweng a kopantswe empa a lokela ho arohana;
- -,+ bakeng sa ho kopanya mantswa a arohantsweng empa a ngolwa a kopane;
- Mn bakeng sa mongolo (orthography) o fosahetseng;
- Mp bakeng sa mopeleto o fosahetseng;
- Mt bakeng sa tshebediso e fosahetseng ya matshwao a puo, kapa ho ngotswa letshwao moo le sa hlokeheng teng;
- P bakeng sa tshebediso ya puo ka tsela e fosahetseng/e sa amoheleng kapa eo e seng ya setlwaedi;
- ^ bakeng sa lentswa kapa karolwana ya lentswa le/e siliweng pakeng tsa mantswa a mang;
- // bakeng sa ho qala seratswana se setjha/ho arola diratswana

Difupenweng tsa pampiri ena di se sebediswe ntle ho tumello

Phetla

KAROLO YA B: DITEMA TSA KGOKAHANO**POTSO YA 2****2.1 LENGOLO LA SETSWALLE/ SETLWAEDI****Sebopeho:**

- Aterese e nngwe, ya mongodi, mme e ngolwa e qala hodimo bohareng ba leqephe ho tloha letsolong le letshehadi ho ya ho le letona.
- Aterese e ngolwa ka mokgwa wa boloko; ha ho ngolwe matshwao a puo, ntle le ha ho sebedisitswe aterese ya lebokoso la poso.
- Aterese ya moamohedi ha e hlahiswe mofuteng ona wa lengolo;
- Ka mora mohla ho tloha mola, ebe ho tla tumediso; yona e ngolwa ka letsolong le letshehadi, haufi le moo leqephe le qalang. Hlokomela hore ha ho ngolwe letshwao la puo ka mora tumediso;
- Seratswana sa selekela se lokela ho ba sekgutshwane, mme se omele ditaba kapa se totobatse sepheo sa lengolo;
- Mmele wa lengolo o ahwe ka diratswana tse seng kae; di ka ba tharo kapa ho feta, mme mona ke moo ya ngolang a nontshang taba tsa hae tse mabapi le sehloho sa lengolo;
- Qetelo ya lengolo ke e kgutshwane ka tlwaelo, mme e phethela ditaba;
- Lengolong la setlwaedi ha ho hlokehe hore o ngole fane ya hao.

Dikahare tse ka lebellwang:

Mohlalobuwa o ngola lengolo leo ho lona a hlalolang mabaka a tla mo sitisa ho tswelella moketjaneng oo a menngweng ho ona.

[25]**2.2 TSA BOPHELO BA MOFU**

Ena ke tokomane eo ho yona ho ngolwang ditaba tse amanang le mofu.

Matshwao a ikgethang a sebopeho sa tema ena:

- Mofu ke mang, wa ha mang;
- Tlhaho ya hae: Sebaka moo a hlahetseng teng, letsatsi la tswalo le selemo;
- Tsa kgolo ya mofu; dithuto, mosebetsi, lenyalo, jj;
- Tsa lefu la hae: letsatsi le mokgwa oo a hlokahetseng ka wona;
- Mabalalo: bao a ba siyang;
- Theneketso ya seboko sa hae.

[25]

2.3 PUISANO

Puisano ke tema e ngolwang ho hlahisa puisano e teng pakeng tsa batho ba babedi.

Sebopelo

- Puisano e ngolwa e le ho puo ya mmui, empa matshwao a di-a- bulwa di a kwalwa (“ ”) ha a sebediswe.
- Lebitso la sebui le ngolwe ka letsohong le letshehadi la leqephe, le latelwe ke letshwao la kgutlopedi (:)
- Polelo e nngwe le e nngwe e lokela ho ba karabelo ya polelo e sa tswa buuwa.
- Sehlo le puo di itshetlehe kamanong ya dibui, le ho sehlooho sa ditaba.
- Ho tlole mola dipakeng tsa sebui ka seng bakeng sa makgethe.
- Ho ngolwe polelo ya selelekela e hlalose na ho buisana bomang, ka eng.

Dikahare tse ka lebellwang:

- Mohlahlobuwa a ka ngola puisano e dipakeng tsa motjha ya dilemolemo a sa sebetse, empa a na le mangolo a thuto, mme a buisane le motjha ya kwetliseditsweng mosebetsi wa matsoho mme jwale o a itshebetsa.

[25]**2.4 ATIKELE E YANG KORANTENG**

Ena ke tokomane ya dikgokahano e yang koranteng.

Sebopelo

- Atikele e ba le sehlooho se matla se bileng se hohelang mahlo;
- Lebitso la moqolotsi wa ditaba le sebaka seo atikele e ngoletsweng ho sona di ngolwa ka hodima seratswana sa pele;
- E arolwa ka dikholomo tse bopilweng ka diratswana tse kgutshwanyane;
- Le ha mohlahlobuwa a sa ngola atikele ka tsela ya dikholomo a se fuwe kotlo;
- Ditaba di hlahiswe ka tsela ya phiramiti.

Dikahare tse ka lebellwang:

- Mohlahlobuwa a hlokomedise setjhaba mabapi le boqhekanyetsi bo etswang ke ditsotsi metjhining e ntshang tjelele, mme a hlalose mehato eo ba ka e sebedisang ho itshireletsa.

[25]

2.5 LENGOLO LA SEMMUSO

Sebopeliso

- Aterese di pedi. Aterese ya mongodi wa lengolo e ngolwa ho tloha mahareng a leqephe ho leba letsohong le letona, e nto latelwa ke letsatsi, kgwedi le selemo;
- Aterese ya ya ngollwang e ngolwa ka letsohong le letshehadi. E qala ka maemo a tshebetso a ya ngollwang ebe ho latela aterese ya hae ka botlalo.
- Tlase aterese ho ngolwa tumedisano (Monghadi, mofumahadi kapa mofumahatsana), le dikgutsufatso di amohelehile (Mong/Mof)
- Tlase tumedisano ho ngolwa mola wa sehlooho – o totobatsang sepheo sa lengolo leo.
- Kamora mola wa sehlooho ho ngolwa seratswana sa selelekela seo e leng ntshetsopeliso ya ditaba.
- Qetelo ke ya semmuso, mme e ngolwa e le “Ka botshepeli, Ka boikokobetso”jj;
- Ya ngolang o lokela ho saena pele, a nto ngola lebitso la hae ka botlalo ka tlase.

Dikahare tse ka lebellwang:

- Mohlahlobuwa a ngolle Lefapha la Thuto, mme a le lebohe mabapi le ho putsa baithuti le matitjhare a sebeditseng hantle dithutong tsa makgaolakgang mafelong a selemo.

[25]

2.6 RAPOROTO

Sebopeliso:

Dihloohwana tse ka sebediswang ho ngola raporoto e ka ba tse latelang:

- Motho kapa batho bao raporoto e lebisitsweng ho bona, Sehlooho sa raporoto.
- Ditaba kapa dintlha tseo ho tlalehwang mabapi le tsona (ho phethoha ha bese mme ya ntsha baithuti kotsi)
- Motho ya ngolang raporoto.
- Mohla le sekenetjhara.

Dikahare tse ka lebellwang:

- Mohlahlobuwa a hlahise le ho hlalosa dintlha tsohle ka botlalo ka seo a se boneng mabapi le ho phethoha ha bese e ntshitseng baithuti kotsi.

[25]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B (25 x 2): 50
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 100

RUBURIKI YA HO LEKANYETSA TEMA YA KGOKAHANO – SESOTHO PUO YA LAPENG [MATSHWAO A 25]

Makgetha a ho lekanyetsa	Phihlelo e babatsehlang 13–15	Phihlelo e supang bokgoni 10–12	Phihlelo e mahareng 7–9	Phihlelo ya motheo feela 4–6	Phihlelo e haelang 0–3
DIKAHARE, MORALO LE SEBOPEHO Tshekatsheko ya sehlooho le mehopollo Tlhopiso ya mehopollo Kelohloko ya maikemisets'o, baamohedi ba ditaba, le maemo	- Nehelano e babatsehlang ya sehlooho e supang bokgoni bo ikgethang - Mehopollo e matla e butswitseng - Tsebo e batsi ya makgetha a mofuta ona wa tema - Nehelano ha e kgere e tsepame sehloohong - Mehopollo le dikahare ke tse momahaneng, tse hialositsweng ka botebo, mme dintlha di tshehetsa sehlooho - Sebopeho ke se loketseng se nang le diphoso tse mmalwa	- Nehelano e ntle haholo e bontshang tsebo e ntle ya makgetha a mofuta ona wa tema - Nehelano ha e kgere e tsepame sehloohong - Mehopollo le dikahare ke tse momahaneng, tse hialositsweng ka botebo, mme dintlha di tshehetsa sehlooho - Sebopeho ke se loketseng se nang le diphoso tse mmalwa	- Nehelano e lekaneng e bontshang tsebo ya makgetha a mofuta ona wa tema - Nehelano ha e a tsepama sehloohong ka ho phethahala ho na le ho kgera ho itseng - Mehopollo le dikahare na le momahano e amohelang - Ke dintlha tse itseng feela tse tshehetsang sehlooho - Ka kakaretso sebopeho ke se loketseng empa se nang le diphoso tse itseng	- Nehelano ya motheo e bontshang tsebo ya makgetha a itseng feela a mofuta ona wa tema - Nehelano e na le tsepamo e itseng feela sehloohong empa e a kgera - Mehopollo le dikahare ha se ka mehla di momahaneng - Sehlooho se tshehetswa ke dintlha tse itseng feela - Sebopeho se fofo feela, mme se na le bohlotso bo boholo	- Nehelano e totobatsa kgaello ya tsebo ya makgetha a mofuta ona wa tema - moelelo o nyotobetswa ke ho kgera ho hoholo - Mehopollo le dikahare ha di na momahano - Ke dintlha tse mmalwa haholo tse tshehetsang sehlooho - Ha ho na boiteko bo entsweng ho sebedisa sebopeho se nepahetseng
MATSHWAO A 15					
PUO, SETAELE LE HO HLAOLA DIPHOSO Sehalo, rejistarara, setaele, maikemisets'o, baamohedi ba ditaba le maemo. Tshebediso ya puo, tlwaelo ya tshebediso ya puo, kgetho ya mantswa, matshwao a ho bata le mopeleto	- Sehalo, rejistarara, setaele, le tlhotlontswe di loketse ka ho fetisisa maikemisets'o, baamohedi ba ditaba le maemo - Tshebedisano ya puo e nepahetse e bile e bophehile hantle - Nehelano ha e na diphoso	- Sehalo, rejistarara setaele, le tlhotlontswe di loketse ka ho fetisisa maikemisets'o, baamohedi ba ditaba le maemo - Ka kakaretso tshebediso ya puo ke e nepahetseng e bileng e bophehile hantle - Tshebediso ya tlhotlontswe e ntle haholo - Nehelano boholo ha e na diphoso	- Sehalo, rejistarara, setaele le tlhotlontswe ha di a lokela maikemisets'o, baamohedi ba ditaba le maemo hantle - Nehelano e na le diphoso tse itseng tsa tshebediso ya puo - Tshebediso ya tlhotlontswe ke e lekaneng - Diphoso ha se tse nyotobetsang moelelo	- Sehalo, rejistarara, setaele le tlhotlontswe ha di a lokela maikemisets'o, baamohedi ba ditaba le maemo - Tshebediso ya puo e fosahetse e bile e tletse diphoso tse ngata - Tshebediso e seng kae ya tlhotlontswe - Moelelo o nyotobetse haholo	- Sehalo, rejistarara, setaele le tlhotlontswe ha di dumellane le maikemisets'o, baamohedi ba ditaba le maemo - Nehelano e tletse diphoso e dubakane - Tlhotlontswe ha e dumellane le maemo - Moelelo o nyotobetse haholo
MATSHWAO A 10					
MATSHWAO	20–25	15–19	10–14	5–9	0–4

Difupenweng tsa pampiri ena di se sebediswe ntle ho tumello

Phetla

KAROLO YA B: DITEMA TSA KGOKAHANO TSE TELELE
 SENOTLOLO SA HO TSHWAYA:
 SEKALA SA HO TSHWAYA DITEMA TSA KGOKAHANO
 MATSHWAO: [25]

Makgetha a Tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare le Moralo ke Sebopeho Puo, Setaele le Tokiso ya diphoso	15	DMS =
Matshwao ohle	25	PST =

Ditaelo ho motshwai:

- Mohlahlobuwa o lokela ho ngola ka dihlooho tse PEDI karolong ena.
- Karolo e nngwe le e nngwe e na le ruburiki ya yona.
- Sebedisa diruburiki tseo o di fuweng ho tshwaya tema e nngwe le e nngwe.
- Ha mohlahlobuwa a tswile lekoteng nehelanong etsa tsena tse latelang:
 - Mohlahlobuwa a abeiwe matshwao bakeng sa dikahare ho ya ka kgato ya pele feela.
 - Mohlahlobuwa a abeiwe matshwao a tshebediso ya puo ho fella kगतong ya pele feela.
 - Mohlahlobuwa a abeiwe matshwao a sebopeho ho fella kगतong ya pele feela.

Tataiso bakeng sa ho tshwaya diteama

Batshwai ba etse tse latelang ha ba tshwaya:

Ho sehellwe lentšwe kapa polelo e fosahetseng mola ho be ho bontshwe mofuta wa phoso ka thoko ka tšhebediso ya matšwao a latelang:

- / bakeng sa ho arola mantšwe a ngotšweng a kopantswe empa a lokela ho arolwa;
- -,+ bakeng sa ho kopanya mantšwe a arotšweng empa a ngolwa a kopane;
- Mn bakeng sa mongolo (Orthography) o fosahetseng;
- Mp bakeng sa mopeleto o fosahetseng;
- Mt bakeng sa tšhebediso e fosahetseng ya matšwao a puo, kapa ho ngotšwe letšwao moo le sa hlokeheng teng;
- P bakeng sa tšhebediso ya puo ka tsela e fosahetseng / e sa amoheleheng kapa eo e seng ya setlwaedi;
- ^ bakeng sa lentšwe kapa karolwana ya lentšwe le / e siilweng pakeng tsa mantšwe a mang.
- // bakeng sa ho qala seratšwana se setjha.

Difupenweng tsa pampiri ena di se sebediswe ntle ho tumello

